

---

# Projev zástupců studentů u příležitosti Mezinárodního dne studentstva

---

## Projev zástupců studentů u příležitosti Mezinárodního dne studentstva

Vážení přátelé, milí hosté, drahé kolegyně, drazí kolegové. Je nám velkou ctí, že zde ve staroslavné Velké aule historického Karolina můžeme přednést náš projev.

Dnes si připomínáme ty, kteří nebyli lhostejní a apatičtí, ale naopak našli odvahu k oběti. Vzpomínáme na studenty, již se podíleli na zásadních změnách v naší společnosti.

V žádném případě se nepovažujeme za kolektivní mluvčí. Ale naše zkušenosti s fungováním akademických samospráv a studentských organizací nám snad dodávají dostatečnou kredibilitu k tomu, abychom zde před Vás předstoupili.

Rádi bychom se při této slavnostní příležitosti s Vámi podělili o naše zamyšlení nad nezczizitelnou, avšak současně komplikovanou rolí vysokoškolských studentů.

Je nás dnes již téměř 400 000, což představuje nejvyšší počet vysokoškoláků v historii České republiky, respektive Československa. Jsme lidé toužící po vzdělání, kteří chtějí proniknout pod povrch věcí. Tvoříme důležitý a velmi specifický segment společnosti. Jaká by měla být naše role v ní? A čím bychom měli přispívat k fungování vysokých škol? Začít je třeba možné otázkou: „Co nás jako vysokoškolské studenty podrobněji zosobňuje?“

Životní situace vysokoškoláků má několik aspektů – jsme dospívající, až téměř dospělí lidé, většina z nás ještě nemá děti a náš čas od pondělí do pátku nenaplňuje, respektive by neměla vyplňovat rutinní práce v zaměstnání, ale vzdělávání se. Máme více času a energie, což by nám mělo umožňovat být aktivnější společenskou vrstvou.

Naše životní názory ještě nejsou pevně ukotveny léty praxe, naše chování ještě není tak zatíženo stereotypy, ale jsme náchylnější na ovlivnění našich úsudků okolím.

Často máme velké ideály, umíme se snadno nadchnout a naše povaha je mnohem impulzivnější. Můžeme si to bez dětí a závazků v práci snáze dovolit. Jsme nadějí a potenciálem, že společnost bude pokračovat, že se může rozvíjet a že naše generace se naučí analyzovat, léčit, vyjednávat, rozhodovat, učit či bádát lépe než dosud. A toto vše s sebou nese též obrovskou zodpovědnost.

Zodpovědnost, která není na první pohled zřetelná. My se této zodpovědnosti nebojíme a snažíme se ji brát jako výzvu. Být vysokoškolákem je ve vztahu k tomu, co jsme zmínili již dříve, vlastně poměrně svízelná role, i když si to mnozí neuvědomují či nechťejí uvědomovat. Naše generace spoluvytváří naši budoucnost a je jen na nás, jaká bude.

Vysoká škola se nám snaží tuto cestu usnadnit. Tím že na akademické půdě existuje partnerský vztah učitele a studenta, za který jsme velmi vděční a který je základním stavebním prvkem akademické obce. Jsou nám předávány neocenitelné zkušenosti dřívějších generací. Jsme oba velmi vděční, že je nám umožněno během našeho působení na Univerzitě Karlově spolupracovat s předními kapacitami na poli světové vědy, morálními autoritami a lidmi, jejichž názorů si velmi vážíme.

Již od počátku studií na naší univerzitě je k nám přístupováno velmi vlídně a přátelsky, je s námi veden dialog, v němž nejsme pouze hosty, ale naopak jeho plnohodnotnou součástí. Věříme, že nejen pro nás studenty, ale též pro naše pedagogy je vzájemná diskuze obohacující a není jen pouhou pracovní povinností.

Primární role studentů na akademické půdě tedy není pouze učení se samo o sobě, ale učít se v nějakém prostředí od někoho. Meritum věci nespočívá v získávání nových znalostí a vědomostí, ale ve vztahu mentor – student, od kterého se vše odvíjí. Většinu vědomostí se totiž můžeme naučit sami doma přečtením knih či skript. I pedagog by naopak mohl své vědomosti sumarizovat do vzorného odborného učebního textu, ale pokud to nebude mít komu předat, byla by jeho práce bezúčelná. Studenti a pedagogové žijí na akademické půdě v symbióze, pro kterou jsou charakteristické časté diskuze a odlišné pohledy na věc.

Dalším ze specifíků vysokoškolského vzdělávání je možnost nás studentů se aktivně a bezprostředně podílet na řízení a správě našich univerzit. Přitom se snažíme velmi citlivě vnímat jejich základní hodnoty – autonomii, nezávislost, apolitičnost a akademické svobody. A tyto hodnoty chceme chránit.

Můžeme se zcela plnohodnotně zapojit do činnosti samosprávných orgánů, které hrají klíčovou úlohu v chodu celé akademické obce.

Kde jinde než v Akademickém senátu či v jeho komisích se můžeme dostat ke schvalování miliardového rozpočtu? Vnitřních předpisů, jimiž se řídí chod staroslavné Univerzity Karlovy? Ke tvorbě univerzitních koncepcí, metodik a strategií? Či k nedávno proběhlé volbě Jeho Magnificence rektora?

Tyto možnosti stojí před námi. Aby se ale z možnosti stala skutečnost, musí být naplněna reálnou prací. Jak se potýkáme s touto výzvou? Na základě naší osobní zkušenosti se domníváme, že ne zcela dostatečně.

Jen hrstka členů akademické obce má ponětí, kdo spolurozhoduje o správě jejich fakulty či celé univerzity. A i z této hrstky má bohužel jen málo jedinců zájem přidat ruku k dílu. Toto je podle nás velká škoda a vskutku promarněná příležitost.

Co stojí za tímto nezájmem?

Jako první se nabízí otázka časových možností. Mnoho z nás vyplňuje čas strávený na vysoké škole studiem, vědeckým bádáním a poté raději relaxuje. Často se tedy nezapojujeme jako plnohodnotní akademičtí občané se svými názory a postoji do života obce. Demokracie ale vyžaduje mnoho času a tuto práci za nás nikdo jiný nevykoná. Navíc není nutné pohlížet na práci v samosprávných orgánech jako na něco příliš zatěžujícího a za všech okolností nudného. Jak jeden náš společný přítel nedávno pronesl: „Někdo rád ve svém volném čase hraje počítačové hry, mě zase baví podílet se na řešení chodu univerzity.”

Či snad mají studenti pocit, že nejsou dostatečně kompetentní a najde se místo nich někdo lepší? I kdyby toto bylo míněno vážně, a ne jen jako alibismus, není to pravdou. Názor každého z nás je totiž stejně důležitý a přínosný. A pohled studenta, laika, může být pro otevřenou diskusi oživením a vnesením dalšího úhlu pohledu. Kde jinde než právě na akademické půdě je pestrost idejí tak potřebná?

Působení v samosprávných orgánech nevede, a vlastně by v žádném případě nemělo vést k přímému osobnímu prospěchu nebo finančnímu zisku. Na univerzitní půdě často pronášené heslo „Quod bonum, felix, faustum, fortunatumque sit” ale není pouhým rituálem či verbálním ornamentem. Mělo by nás totiž vést k tomu, abychom neupřednostňovali činnosti, které nás prvoplánově vedou k osobním benefitům, ale abychom byli ochotni pracovat ve prospěch své alma mater a celé naší společnosti.

Existuje bohužel mnoho těch, kteří se rozhodnou kandidovat do zmíněných orgánů, ale jejich motivace není vedena vidinou pilné práce. Tito lidé jsou hnáni uspokojením svého ega, mocenskými ambicemi či jen naplněním položky ve svém životopise. Tyto motivace ale nikdy nemohou dlouhodobě prospívat zranitelnému akademickému prostředí.

Na druhou stranu bychom velmi rádi vyjádřili potěšení nad výrazným nárůstem studentů, kteří se aktivně zapojují do činností studentských organizací, jejichž počet a význam poslední dobou roste. Tento trend lze pozorovat napříč celou univerzitou, a to i na fakultách, kde studentské organizace neměly téměř žádnou tradici. Tyto spolky a kluby oživují a zpestřují akademickou půdu, neboť vysoká škola by neměla být pouze o navštěvování přednášek a skládání zkoušek. Studenti mají možnost nad rámec svého studia v těchto spolcích získat cenné zkušenosti s týmovou prací, projektovým řízením, psaním grantových žádostí či s komunikací s oficiálními institucemi. Neméně cenní jsou i nově získané přátelé a nově navázané kontakty. V neposlední řadě je velmi obohacující i to, že se studenti napříč fakultami mohou setkávat a nezůstávají uzavřeni v ulitě své vlastní fakulty či vlastního oboru.

Právě dnešní den, jenž je částečně věnovaný i vzpomínce na aktivní studenty, je smutné konstatovat, že zde existuje široká skupina studentů, kteří se rozhodli z jakéhokoli důvodu zůstat mimo aktivní akademickou obec. Tato šedá apatická masa, která se vůbec nezajímá o fungování své alma mater a šíří celou naši společnost, tvoří bohužel většinu studentů. Pojem akademické obce a vysokoškolského života se vším, co k němu patří, pro ně bohužel vůbec nic neznamená. Vesele si studují, tváří se, že žijí za sklem, a pokud za nimi přijde někdo s prosbou o zapojení se, tak pokrčí rameny či sklopí oči.

Proč těchto nezúčastněných pozorovatelů přibývá? Myslíme si, že v dnešní společnosti se pomalu vytrácí charakteristická vrstva vysokoškoláků. Ta totiž splývá s vrstvou dospělých, kteří by ale již měli řešit zcela odlišné problémy. Dnešní společnost nás nutí rychle dospět a globální trh nám nedává mnoho příležitostí být studenty se vším všudy, pokud se jednou, v budoucnu, budeme chtít prosadit a být úspěšní. Tato životní situace je pro nás velmi složitá, často jsme se ještě nerozhodli, kam náš život směřovat, ale společnost nám důrazně naznačuje, že jsme měli být rozhodnuti již včera.

V neposlední řadě důležitou roli hrají vysokoškoláci jakožto specifická vrstva společnosti, která má snahu ovlivňovat život kolem sebe a odrážet dění ve veřejném prostoru. Vysokoškolští studenti ve zdravé společnosti fungují jako lakmusový papírek, který indikuje potřebu změny.

Doufáme, že se nám v tomto zamyšlení podařilo obhájit naše názory, že role studentů, na vysoké škole i v celé společnosti, je širší než ta, jež je stroze uvedena v zákoně o vysokých školách. Nerozumíme v tomto kontextu tedy opakovaně snaze, nás v novele zákona opomíjet. Doufáme, že v budoucnu se nebudeme muset s podobnými situacemi potýkat. Říkáme jasně, se vši pokorou, že přijímáme odpovědnost plynoucí z naší role v rámci akademické obce, ale i celé společnosti. Pokusíme se jí chopit, jak nejlépe a nejsvědomitěji dokážeme. Zároveň doufáme, že aktivních studentů z našich řad, kteří budou ochotni participovat na chodu veřejného života, bude přibývat. Protože: „Kdy, když ne teď, kdo, když ne my?”

Děkujeme!